

גזרת נחי ל"א (נל"א)

תרגיל 1 צמ' 412

1	קפ"א קל	2	מצ"א נפעל	3	רפ"א נפעל	4	כל"א נפעל	5	בט"א פיעל
6	מצ"א הפעיל	7	קר"א הופעל	8	יב"א פועל	9	טמ"א קל	10	צמ"א הפעיל
11	חב"א הופעל	12	פל"א נפעל	13	מל"א פיעל	14	מל"א קל	15	בר"א קל
16	חט"א פועל	17	קפ"א הופעל	18	מצ"א התפעל	19	קר"א קל	20	חט"א פועל

תרגיל 2 צמ' 412

1. א. מְכַלְאִים – כל"א הפעיל
 דְּמִינוּ – דמ"י/ה פיעל
 מְטִיפִים – נט"פ הפעיל
 יִטְעוּ - נט"ע קל
 יִטְעוּ – טע"י/ה קל
 יִטְמְנוּ – טמ"נ נפעל
 ב. נְטָמְנוּ
2. א. מוֹשִׁיטִים – יש"ט נפ"י/ו
 מְתַרְה – תר"י/ה נל"י/ה
 מְרַפָּא – רפ"א נל"א
 מְרַפָּה – רפ"י/ה נל"י/ה
 מְמַלְאִים – מל"א נל"א
 מְמַלְבְּדִים – מלכ"ד מרובעים
 מְדַכְּאִים – דכ"א נל"א
 ב. הפעיל – מוֹשִׁיטִים, מְתַרְה
 פיעל – מְרַפָּא, מְרַפָּה
 פועל – מְמַלְאִים, מְמַלְבְּדִים, מְדַכְּאִים
- ג. שם עצם - מְרַפָּא, מְמַלְאִים,
 שם תואר - מְמַלְבְּדִים, מְדַכְּאִים
 פועל - מוֹשִׁיטִים, מְתַרְה, מְרַפָּה
- ד. מְמַלְאִים – ממלאים, מְמַלְבְּדִים - ממלכדים, מְדַכְּאִים - מדכאים
- ה. מוֹשִׁיטִים – להושיט, הושטה
 מְתַרְה – להתרות, התראה
 מְרַפָּא – לרפא, ריפוי
 מְרַפָּה - לרפות, ריפוי

3. א. (1) התְּרַנוּ – לְהַתִּיר – הַתְּרַחַה
 (2) מוֹתִירוֹת – לְהוֹתִיר – הוֹתְרַחַה
 (3) יִתְרוּ – לְהִתְרוֹת – הִתְרָאָה
 ב. הפועל הנוטר הוא מְתָרוֹת. פועל זה הוא סביל, ולבניינים סבילים אין צורת שם פועל ושם פעולה.
4. א. - הפקידה נועדה עם המנהלת בשעות הבוקר.
 - המנהלת הועידה לה תפקיד חדש.
 ב. (2) שני הפעלים שייכים לאותו בניין.
5. א. הפעלים שבהם הה"א היא שורשית – 1. הָמְרוּ 3. הִדְרָתָה
 הפעלים שבהם הה"א היא סימן הבניין – 3. הָמְרוּ 4. הִדְרָתָה
 ב. תהמרו
 ג. להדר
 ד. הדרה
6. א. המ"ם האחרונה היא שורשית – מְשַׁכִּים, מְלֹאִים, מְתַאִים, מְשַׁלִּים
 המ"ם האחרונה היא סימן הזמן והגוף – מְשַׁקִּים, מְרַאִים
 ב. להשקות, השקיה
 ג. להתאים, התאמה
7. א. תְּמַלְאֲנָה – מל"א פיעל
 נְשׂוּי – נש"א קל
 ב. נל"א
 ג. חבויה
8. א. רפ"י/ה
 ב. 2. מרפים - הפעיל
 ג. פיעל

תרגיל 3 (עמ' 415)

1. א. לא נכון 1. נל"א 2. נל"י/ה
 ב. נכון
 ג. נכון
 ד. לא נכון 1. קל, 2. הפעיל
2. א. לא נכון 1. נל"י/ה 2. נל"א
 ב. נכון
 ג. לא נכון 1. קל 2. הופעל
 ד. נכון

3. דומים בבנין: קל, בזמן: הווה, בגוף: נסתרים
4. נבדלים בשורש: (של"מ, של"ה) ובגוף (נסתר, נסתרים)
5. דומים בשורש בלבד. הכוונה לפועל בבנין נפעל. הבית נבנה עכשיו.
(אפשר להבין את המשפט גם כ " בית חדש אנו נבנה בשכונה" ובמקרה כזה ניתוח שני הפעלים זהה)
6. נבדלים בשורש בלבד: 1. נצ"ל 2. צל"ה
7. נבדלים בבנין: נפעל, קל בזמן: בינוני, עתיד בגוף: נסתר, מדברים
8. נבדלים בבנין: פיעל, קל בזמן: ציווי, עבר בגוף: נוכחים, נסתרים
9. נבדלים בשורש בלבד: 1. רפ"ה, 2. רפ"א
10. נבדלים בשורש: יע"ד, מע"ד ובבנין: הפעיל, קל
11. נבדלים בשורש: הז"י, יר"י בבנין: קל, הפעיל, בזמן: הווה, עבר, בגוף: נסתרת, נסתר
12. דומים בבנין: פיעל, בזמן: עבר, בגוף: מדברים שונים: בשורש

תרגיל 4 (צ"א 416)

חלק א

1.

הפועל	פועל מקביל	הנימוק
	בגזרת השלמים	
(1) א. מלא	סָפַר	בגזרת נחי ל"א (נל"א) <u>בעבר</u> בגוף יחיד עה"פ מנוקדת בצליל E (בצירה) כמו בגזרת השלמים.
ב. רפא	סָפַר	
ג. התמלא	התְלַבֵּשׁ	
(2) א. מחטא	מָסַפַּר	בגזרת נחי ל"א (נל"א) <u>בהווה</u> בגוף יחיד עה"פ מנוקדת בצליל A (בקמץ) כמו בגזרת השלמים.
ב. מדכא	מָסַפַּר	
(3) להתבטא	לְהתְלַבֵּשׁ	בגזרת נחי ל"א (נל"א) במקור נטוי צורת שם הפועל הגויה כמו בגזרת השלמים בצליל E (בצירה).

2. א. (1) לְשָׂנֵא (2) לְמַלֵּא

- ב. האותיות "א" ו"ה" צליליהם דומים בהגייה. (שתיהן אותיות נחות – אם קריאה) אנשים רבים מבלבלים בין מילים מגזרת נל"א שבה הנטייה היא על פי גזרת השלמים, לבין מילים מגזרת נל"ה, שבה בשם הפועל המילים מסתיימות בסיומת סות.

3. א. יִפְלֵא
 ב. בעבר ובהווה הפועל הוא נִפְלֵא, נִפְלְאוּ, נִפְלְאוּם, נִפְלְאוּת ("ני" הבניין מתקיימת).
 הסיבה האפשרית לטעות: בעבר ובהווה ה"כ" רפויה (כמו נִכְנס, נִכְנסִים), לכן יש הטועים והוגים גם בעתיד את ה"כ" רפויה, ומתעלמים מהעובדה שבזמן עתיד פה"פ צריכה להיות דגושה בשל הידמות והיבלעות "ני" הבניין.

4. א. מִחוּ מח"י/ה במשמעות של הבעת מחאה, ביטוי התנגדות עזה למשהו
 מִחָאוּ מח"א במשמעות של הקשת כפות הידיים זו בזו
 ב. (1) מִחָאוּ (2) מִחוּ

5. א. נוֹכְחִים
 ב. לְמַלֵּא רבים טועים ו"משליכים" על פועל זה את ההגייה המתאימה לגזרת נל"י/ה המסתיימת ב- סוֹת.
 בגזרת נל"י שם הפועל מסתיים כמו בשלמים בצליל E, כמו לסַפֵּר, לדַבֵּר
 הַתְּגַלָּה בגזרת נל"י/ה בעבר הפעלים ביחיד מסתיימים בהגיית A קמץ.
 מְלַאָּה בגזרת נל"י/ה ה"א" השורשית מופיעה בנטייה, ואין להחליפה ב"ת" בגוף נסתרת בעבר (בהשוואה לנטייה בגזרת נל"י/ה, שבה יש "ת" בגוף זה: נבנתה, גלתה)
 הַבְּטָנוּ בגזרת חפ"נ התחילית בבניין הפעיל היא כמו בגזרת השלמים, לכן יש להגות פועל זה בצליל I (בחיריק) כמו הַלְבַּשְׁנוּ, הַפְּקַדְנוּ, הַרְקַדְנוּ.

חלק ב

1. דָּכָא כמו סיפֵר
2. מְלַאֲנוּ עה"פ בעבר בגזרת נל"י/ה הגויה בתנועת E
3. הַמְּלֵא כמו המסוֹפֵר
 לְהַתְּבַטֵּא כמו להתבַּלֵּט
4. לְמַחֵא ה"א" השורשית מופיעה בנטייה
 הַשְּׁתַּנָּה בגזרת נל"י/ה בעבר הגיית A בעה"פ, כמו התגַּלָּה
5. הַנוֹכְחִים שורש נכ"ח במשמעות נמצא
 לְמַחֹת שם הפועל בגזרת נל"י/ה מסתיים ב-סוֹת (שורש מח"י/ה)
6. כאשר חברינו רבים **ביניהם**, אנו משוחחים **עמם** ומשלימים **ביניהם**.

1. כל הפעלים בזמן עבר. הספר הוא ספר זיכרונות העוסק בילדותה של הכותבת בשנות העשרים בזכרון יעקב. הטקסט מתאר את הפעולות שהתבצעו בתהליך אפיית הלחם באותם הימים, לכן בטקסט זה הזמן ה"שליט" הוא זמן עבר.
2. א. **מחמצת** – חתיכת בצק בגודל אגרוף, שהשאירו למטרה זו מהאפייה הקודמת, והיא שהתפיחה את הבצק.
 ב. **מילים נוספות**:
גיגית - קערה רחבה ונמוכה עשויה פלסטיק או פח, המשמשת בדרך כלל לכביסה.
דרגש - משטח עץ צר וארוך המשמש בדרך כלל לישיבה או לשכיבה.
סובין - קליפות של גרגירי דגן (חיטה, שעורה, אורז) הבנויות מתאית, מחלבונים ומוויטמינים.
טבון -
 תנור מחומר שרוף, שמקומו מחוץ לבית, ומשתמשים בו בעיקר לאפיית לחם ופיתות.
3. הכותבת משתמשת בפועל בגוף שלישי נסתרים (אפו, ניפו) כדי לתאר את הפעולות הנדרשות לאפיית הלחם. הכותבת אינה מציינת מי עושה הפעולה, כי הדבר ברור מהטקסט, ואין צורך לציין במפורש. הפעולות של אפיית הלחם התבצעו על ידי בני המשפחה.
4. הטקסט מתאר תהליך של אפיית לחם. הפעלים מתארים כל שלב ושלב בתהליך האפייה. ריבוי הפעלים מדגיש ומעצים את הפעולות הרבות הכרוכות בתהליך זה. בניגוד לקורה היום שרובנו הולכים לחנות או למרכול וקונים לחם, בטקסט מתואר התהליך הארוך והמפרך של האפייה. קריאת כל הפעולות מדגישה את המלאכה הרבה שהיו צריכים לבצע בעבר כדי לאפות לחם. מאחר שכל הטקסט בנוי על הפעולות לאפיית הלחם, תיאור הפעולות הוא חלק בלתי נפרד מן העלילה, לכן ריבוי הפעלים אף תורם להתקדמות העלילה.
5. א. בחנויות המכולת לא היה לחם למכירה. בבתי האיכרים **נאפה** לחם. כל משפחה לפי צרכיה. האפייה החלה מבעוד יום. בערב **נופה** קמח בכמות רצויה לתוך גיגית נחושת עמוקה שהועמדה על דרגש. הסובין שנותרו לאחר הניפוי נחשבו לפסולת. הם **נבללו** במים, מאכל תאוה לברבורים שהסתובבו בחצר. לקמח שבגיגית ה**וספה** חתיכת מחמצת. הייתה זו חתיכת בצק בגודל אגרוף שהושארה למטרה זו מהאפייה הקודמת, והיא זו שבאמצעותה ה**ותפח** הבצק. לקמח ה**וספו** מים ומלח לפי הטעם. בגמר הלישה ה**וסתה** הגיגית שהכילה בצק, למשך הלילה כדי שיתפח, ובבוקר כשממדיו של גוש הבצק ה**וכפלו**, **נקרצו** ממנו חתיכות וה**ונחו** בתבניות פח עגולות ומשומנות ששוליהן מסולסלים. התבניות **מולאו** בבצק עד מחצית הגובה, ואנשי הבית חיכו לתפיחה שנייה. כשהתבניות נראו כמעט מלאות בבצק שתפח, הן ה**ועברו** לאפייה ב"טבון" שבחצר או לתנור המוסק למשך שעה בערך. חלל האוויר ה**תמלא** בריחו הטוב של הלחם הנאפה.
 ב. לצורך הפיכת הטקסט מפעיל לסביל היה צריך לעתים להוסיף למשפט נושא שהיה חסר או לשנות את סדר המילים במשפט, כך שמושא שהיה במשפט המקורי הפך לנושא בטקסט החדש.
 ג. תשובה אפשרית: לא חל שינוי משמעותי באופיו של הטקסט. גם בטקסט המקורי (גוף שלישי נסתרים) וגם בטקסט בעל הפעלים הסבילים הדגש הוא על הפעולות עצמן, ולא על עושה הפעולה.